

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes Juridico-Theologicæ De Jure, & Justitia

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum ; [Graz], 1714

§. III. Dissertationis IV. Articuli II. Continuatur materia de vitio circa beneficia Ecclesiastica.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40013

prudentes reservari ad alia similia beneficia, & fortasse meliora cito vacatura. Nec magnum Ecclesie incommodum timeri potest, quod paulo ante hic, quam ille alius, qui fortè dignior est, praeferatur. Item possunt beneficia simplicia conferri adolescentibus bonæ in-

dolis, & expectationis, quibus progredi possint in suis studijs, reddique aptiores ad majora munia, si enim digniores & æque boni censeari possunt, ac alij magis provectæ ætatis, de quibus in futurum non multum sperari potest.

§. III. Dissertationis IV. Articuli II.

Continuatur materia de vitio circa beneficia Ecclesiastica.

566. **Q**uaeres primò, quis censendus indignus? quis dignus? quis dignior? Respondeo indignum censeari, cui aliqua, aut plures qualitates jure ad ministerium requisitæ defunt; dignum è contra beneficio esse illum, cui nulla qualitas à fundatore, jure, aut statuto speciali postulata deficit. Unde est ille dignior, in quo qualitates illæ percellunt, ita ut pensatis omnibus judicetur aptior, & utilior beneficio, ita communis apud Pirhing *de prabend. & dignit. num. 98.* Quare dignitas hæc, ejusque majoritas non est absoluta, sed respectiva videlicet faciens personam utiliore tali beneficio, & ideo potest minus sanctus ob majorem doctrinam, prudentiam & experientiam esse aptior huic Ecclesie, quam sanctior & minus Doctus. Contra ex circumstantijs Ecclesie fieri potest, ut minus Doctus ob integritatem morum sit fructuosior futurus.

Hinc licitè confertur beneficium pinguius minùs digno, digniori verò magis tenue, quando hoc exigit majorem industriam à minùs digno non sperandam.

Pariter beneficia curata, quibus est annexa jurisdictio fori externi conferenda sunt potius Theologis Juristis, quam non juristis nam ob munus judicis est necessaria Canonum notitia.

Econtra Theologus est dignior Jurista beneficio curato carente foro externo, uti est Parochiale.

Item quandoquè major nobilitas, & potentia secularis præferenda est majori doctrinæ, aut prudentiæ, ut si beneficium poscat majorem resistantiam adversus improbos.

Ex his sequitur, quod præterito digniore sit eligibilis minus dignus, quando hic creditur magis utilis, quia aut est magis sedulus, aut magis expertus, aut est indigena, & residebit, è contra prædenter

ter timetur, quod dignior non residebit; aut minus distinetur externis curis, aut alijs de causis Viva *n. 17. vers. sequitur tertio. Lugo Disp. 35. à n. 24.*

567. Quæres secundò an cooperantes ad electionem indigni, aut minus digni omisso digniore ad beneficium aut officium publicum debeant restituere aliquid communitati ad quam spectat beneficium aut officium? Item an ipsi digniori neglecto? De hac quæstione fusè disputat Lugo *de just. Disp. 35. Sect. 6.*

Respondeo ad primum ex sententia certa eligentes scienter, aut cum ignorantia graviter culpabili indignum, aut minus dignum obligari ad resarcienda omnia damna communitati, aut Ecclesiæ quæ sequuntur ex mala administratione indigni, aut minus digni, nisi hic resarciat, uti tenetur primo loco, causa enim immediatè influens in damnum primo loco tenetur, secundario verò influens mediatè, qualiter influit eligens; si ipse electus non se ingesserit culpabiliter, sed crediderit se sufficientem prout communiter accidit, tunc elector primo loco tenetur. Ratio quod eligentes &c. vi muneris, & contractus teneantur procurare bonum commune, consequenter ex justitia commutativa, sed si sic, tenentur resarcire omnia damna communitati, in qua officium gessit, aut Ecclesiæ cujus beneficium administravit, Viva *ad propositionem 48. Innoc. XI. n. 18. Lugo n. 76.*

Respondeo ad secundum cum distinctione vel dignior est talis extra concursum, vel in concursu, si negligatur extra concursum, nulla illi facienda est restitutio, quia nullum jus strictum habet ad beneficium per tradita à *n. 280.* seu quod perinde est nulla justitia commuta-

tiva violatur relate ad digniorem, & ita sentiunt communius, ac verius Doctores cum Soarez, Less. Lug. *n. 76* contra Cajeran, Salon, Vasq. & alios apud Lugo *n. 76.*

Loquendo de digniore ex concursu per examen, eisi Navar. Sor. Henriq. fateantur electores mortaliter peccare, non tamen agnoscunt aliquid esse restituendum omisso digniori, eorumque sententiam existimat probabilem Sanch. *lib. 2. Consil. c. 1. dub. 46. n. 6.* apud Lugo *n. 85*, verissimam tamen esse sententiam oppositam communem meritò docet Lugo *n. 86.* dans rationem quod ipsa ad concurrendum per edictum evocatio cuius det jus concurrenti, ac insuper saltem implicite spondetur collatio facienda cuius, si fuerit repertus dignior, hac per concursum purificatâ conditione acquirit jus strictum ad beneficium.

Dices cum aliquibus apud Lugo Edictum non dare jus concurrentibus, ut ex iis dignior eligatur, sed ne alius extra illorum numerum assumatur. Contra hos rectè insurgit Lugo: vi edicti electores non possunt eligere extra numerum competitorum, ergo multo minus ex competitoribus omitti potest dignior: quia ex natura rei magis debetur digniori electio, quam quod sit eligendus ex competitorum numero.

568. Quæres Tertio an concurrens minus dignus cum digniore graviter peccet? Circa hoc valde dissentiunt Doctores apud Lugo *n. 88*, multis negantibus peccare, quia non ejus est eligere nec de meritis judicare, nisi excipit Sanch. *dub. 48. n. 5.* Sciat se esse minus dignum, certoque advertat occasione sui impediendum digniorem, aut de hoc rationabiliter dubitet,

biret, extra casum hunc licitè competit, potest enim superior ex aliquibus circumstantiis licitè conferre beneficium minus digno.

Turrianus mortalis damnat certo scientem ex proprio aliorum iudicio esse minus dignum, quia petit rem, quam iustè electores facere non possunt: Palao obligat illum ad satisfaciendum digniori, si per concursum huic præferatur.

Respondeo cum Cardinali Lugo à n. 89, tria statuendo. Primum est, quod raro contiodat, ut quis se iudicet minus dignum, ita ut nequeat iudicium suum submittere censuræ electorum, cum enim variæ sint competentium circumstantiæ, facillè unus alterum doctiorem superat charitate, prudentia &c. Licitè igitur concurrir, dummodo non appetat nisi dignior, aut æquè dignus iudicetur. Secundum est, quod in concursu, in quo aliquis est te dignior, reliqui minus, aut æque digni, licitè compareas ex fine, ut si contingat àb Electoribus non assumi digniorem, tu minus, aut æquè dignis præferaris, dummodo non sollicites præferri digniori, sed intendas id, quod licitè fieri potest. Tertium est, quod in casu, quo concurris cum unico, quem. Scis omnibus pensatis esse digniorem, possis te sistere examini ex fine, ut in futurum habeatur tui notitia, non tamen persistere, sed desistere antequam fiat electio, dum electores tenentur eligere digniorem, quia persistens vel peteres, ut scienter omittatur dignior, vel ut iudicaris dignior aut æque dignus: primum est intrinsecè malum, uti & secundum respectu tui, quia cum scias te esse minus dignum, non potes petere licitè id, quod electores non possunt

facere iustè nisi excusante eos ignorantia,

569. Quæres Quartò an in casu prioris quæstionis, seu concursus minus digni cum digniore licite ille queat acceptare, si præferatur digniori conscientius iniquæ electionis. Negant Tanner. de iustit. Disp. 4. q. 8. dub. 2. n. 15, Navar. lib. 2. de Restit. c. 2. n. 173. quia iniustitiz electorum acceptando beneficium cooperaretur. Respondeo cum Lugo Disp. 35. n. 93. & communiore affirmativè invertendo fundamentum Adversariorum; eatenus peccaret acceptatione, quatenus cooperaretur iniustæ electioni, sed huic non cooperatur, ergo. Minor probatur quia ante acceptationem jam est tota iniustitia iniquæ electionis posita, Dignior enim non habet immediatum jus ad beneficium sed ad sui electionem, seu ne postponatur minus digno, sed antequam hic acceptet, est dignior postpositus, in qua postpositione est sita adæquata iniustitia. Exemplificat Lugo in casu rei venditæ duobus Emptoribus, quorum primo res non est tradita, sed secundo, in hoc casu primus emptor nullum acquirit immediatum jus rei emptæ, sed mediatum nempe jus ad rem, quod est jus immediatum in personam venditoris; secundus verò acquirit jus immediatum seu jus in re emptæ rei, & ideo acceptatione ejus non peccat, nullumque jus lædit primi Emptoris, quia tota iniustitia jam est commissa per secundam venditionem, & traditionem. Si dignior appellet, prout appellare potest, ut revocetur prior electio, posita appellatione, eaque pendente minus dignus licitè retinet beneficium, donec per sententiam fiat revocatio, debetque pendente lite introduci ad possessionem, quia jus electi est

est melius, valida enim electio majus jus confert electo, quam sola major dignitas ad electionem.

570. Quæres Quintò an minùs dignus teneatur aliquid restituere digniori, aut minùs digno is, qui per vim, aut fraudem impediret electionem minùs digni, ut eligatur dignior. Respondeo ad Primum negativè, nam per numerum priorem digniori nullam fecit injuriam, sed habet se sicut secundus Emptor, qui, uti supponitur, non est causa, quod venditor non tradiderit primo, si enim esset causa, teneretur ex injusta actione, ita minùs dignus, si esset causa exclusionis dignioris, foret erga hunc injustus cum obligatione restituendi, secùs si non esset in causa, tunc enim nulla est radix restitutionis, non injusta acceptio, non enim est cooperatus, non res accepta nimirum beneficium, cum hoc non sit proprium dignioris, Lugo à n. 95. | universaliter deobligans minùs dignum, quoties justè debitòque modo competit, videlicet, vel si dubitet de excessu, & submittit se examini, vel petit non absolute, sed conditionate, nimirum si petit solùm jus sibi reservari, id est, ne minùs digno postponatur, aut ut præponatur, æque digno in casu non eligendi dignioris.

Respondeo ad secundum cum distinctione, aut enim supponis casum, in quo electores ex justitia commutativa saltem erga communitatem debent eligere digniores, vel verò est casus, in quo duntaxat ex justitia distributiva digniori debetur electio. In casu primo nihil teneris restituere minùs digno (nisi famam si forte falsò crimine impedivisti) quia tunc impeditur ab eo, quod sine alterius injuria acquirere non potest, ed

quod electio minùs digni tunc contineret injuriam erga communitatem, impediens autem injustè aliquam ab eo, quod injustè acquireret, non tenetur quidquam ei restituere Sanch, lib. 2, Consil. c. 1, dub. 49. n. 13. Lugo n. 100.

In casu secundo etiam deobligat cit. Sanch, n. 14. quia minùs dignus nullum habet jus ad beneficium, at bene dignior saltem titulo justitiæ distributivæ. Contra est quod non habeat ullum jus, non sequitur non fieri illi strictam injuriam impediendo illum violenter, aut fraudulenter: sicut et si pauperi non debeat Eleemosyna, aut Titio legatum &c. attamen impediens per vim, aut fraudem elemosynam, aut legatum reus est strictæ injuriæ obligantis ad restitutionem faciendam impedito, ergo etiam in casu nostro, Lugo à n. 97. Exemplificat: Cajus voto castitatis obstrictus vult ducere Titiam pauperem in uxorem, ut Cajum à nuptijs istis removeas, fingis illam non esse virginem, in hoc casu et si fraude tuâ Cajus inducas ad observantiam voti, ad quam Religio eum adstringit, nihilominus reus reus es mortalitatis injuriæ erga Titiam, et si careat jure ad nuptias cum Cajo, quia habet jus strictum, ne per vim, aut fraudem impediatur.

571. Quæres Sextò an resignans beneficium obligetur resignare digniori. Affirmant Sotus, Navarra, Vasq. parificantes renunciantem electoribus. Negant Sanch, dub. 7. n. 4. Less. Pal. quia resignans non distribuit beneficia, sed jus suum transfert, proinde non lædit justitiam distributivam non resignando digniori.

Huic opinioni nequit negari probabilitas teste Lugo n. 50. eamque fatetur etiam Navarra & Vasq. dummodo re-

X x x

signet

signet æquè digno, si enim sine peccato poterat retinere, etiam poterit subrogare æquè dignum.

Dominicus Viva *ad proposit.* 47. *Innocent. XI. n. 13.* adhæret Affirmativa credens communicare alienis peccatis, uti dicit Tridentinum, resignans curatum beneficium digno omisso digniore, qui sit aptior ad præcavenda peccata. An negativa sit probabilis non vult judicare, licet dicatur prædicari etiam à Pontifice.

Lugo à n. 51. regulam dat unicam tam de resignante, quam permutante beneficium simplex cum simplici, aut curatum cum curato; nimirum considerandas esse omnes causas, ac circumstantias, quibus ponderatis, si prudenter credatur parvum aut nullum damnum Ecclesiæ secururum, licitè sit resignatio, aut permutatio (ampliat etsi permutet cum minùs digno, quam ipse sit, quia etsi minus dignus tunc noceat aliquantulum Ecclesiæ, hoc tamen incommodum compensat dignior in Ecclesia pro qua permutavit.) Ex Regula data infert primò semper esse suspectam resignationem Episcopatus, quia communiter resignans reservat sibi pensionem, unde decedit Eleemosyna pauperibus. Secundò ob eandem rationem non debere admitti (nisi re bene examinata) resignationem beneficij curati in gratiam tertij; & etiam ex eo quod in resignatione non habeatur industria tanta, quanta adhibetur in electione. Tertio idem sentit de permutatione curati pro simplici, aut e contra ob easdem causas.

Respondeo insistendo rationi Dominici Viva, ejus sententia videtur probabilior, quia tamen nimis dura videtur

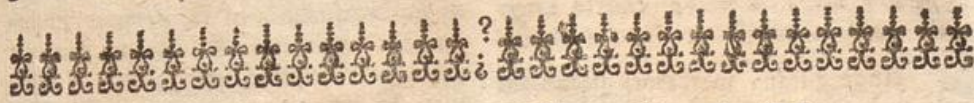
obligatio resignandi digniori, si datur resignatarius æquè dignus, nego tunc communicare alienis peccatis, aliàs etiam dicam peccaturum, nisi resignet digniori etsi aliàs non cogitarit resignare, hoc autem nemo dixit.

572 Quæres Septimò An ubi viget collatio beneficiorum curatorum per concursum, Episcopus debeat habere examinatores? An hi sint solùm consultores, & Judicès? an debeant judicare solùm, qui sint digni, aut etiam qui digniores? An Episcopi teneantur ex ipso exquirere judicium de majore dignitate, Respondeo ex vi Concilij Trid. *Sess. 24. c. 18. ref.* debere habere; ubi vero non viget concursus, nulla est obligatio. Etsi examinatores etiam non interrogati valeant exponere Episcopo tum dignos, tum digniores, num tamen judicium relate ad majorem dignitatem, non est decisivum, quia Concilium, uti constat ex ejus verbis, judicium de majoritate committit Episcopo, ibi, *Ex hisque* (nempe ex examinatis) *Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum judicaverit:* quia tamen finis Concilij fuit, ne inepti eligantur, ideo præcepit Episcopo ut habeat examinatores, debeatque ex ipso quærere, qui sint idonei, & hoc probat declaratio congr. apud Lugo n. 65. unde Episcopus non teneretur indagare ex illis quis dignior; proinde nec illi aperire, nisi interrogati, nam concilium eos ad id non obligat, nec officium, non enim sunt electores, sed consultores, ac Judicès: Judicès circa idoneitatem, non quoad excessum, consultores verò ad Episcopum instruendum àb eo interrogati.

Tota Responsio est Lugo *Disp. 35. à n. 64.* contra aliquos, qui examinatores

minatores obligant non solum declarare, qui digni, sed etiam qui digniores, sed hoc negatur, ut dictum, nisi interrogentur, interrogare autem non debet,

nisi ut rectè notat Lugo n. 67. Episcopus aliunde non habeat notitiam quis dignior, nec Sciatur modum se informandi de digniore.

Articulus XII. Dissertationis V.

Miscellaneæ resolutiones de restitutione

573.

Quæres Primò an debitor ex injusta acceptione, aut damnificatione debeat restituere præter rem totum interesse. De hoc fuscè disputat Haunold. tom. 5. tract. 5. à n. 140. notans ejus nomine specialiter sumpti prout sumitur in quæstione hac intelligi solum damnum à re principali, & hujus fructibus distinctum, illud definit Haunold. esse id quod nobis factò alieno abest, quodque lucrari potuimus. Est ergo quid extrinsecum rei, seu extra rem ipsam principalem accidit, ut si debitor tempore debito non solverit pecuniam, cessat lucrum, quod habuisset elocando illam, & quâ emisisset merces tunc minus constantes, quas postea cogitur solvere pretio majore, unde patitur etiam damnum emergens hinc tam damnum emergens, quam lucrum cessans uno vocabulo appellati solet interesse. Radix proinde obligationis, & condemnationis ad interesse inquit Haunold. n. 147. est mora in solvendo debitum, aut factum debitoris, sic si res aliena fide bonâ vendita,

& empta evincatur à vero Domino, venditor Emptori condemnatur in id, quod interest Emptoris rem non fuisse alienam, aut sibi non esse venditam L. 8. ff. de Evict.

Porro interesse est, vel ordinarium, vel extraordinarium: primum accidit, dum res uno tempore valet plus, quam alio sive id fiat ob accrementum rei intrinsecum, ut sit in equo factò ex hinnulo, sive ab extrinsecò crescat valor, ut si hoc mense pluris, quam alio æstimetur E. g. triticum, Extraordinarium erit, quando lucrum fundatur in extraordinaria opera creditoris E. g. in ejus negotiatione privans isto lucro dicitur privare interesse extraordinario, Tambur. Lib. 8. in Decal. tract. 3. c. 2. §. 6. n. 2. Ex. his.

Respondeo ad quæstionem affirmativè, seu debet ultra rem solvere totum damnum emergens, & lucrum cessans à tempore moræ culpabilis restituendi, quia privat dominum non tantum re principali, sed causat totum damnum, quod inde emergit, ac impedit totum lucrum cessans etiam extraordinarium, Molin.

X x x 2

Disp.